

Dva roky za ostnatým drátem člověka změnil

V Bakově byla tvrdá mazácká vojna, říká autor knížky Lubomír Větršíšek.

■ Petr Klukan

Knížku jste sepsal až po třiceti letech od vojny. Proč to nebylo dřív?

Já, už když jsem z té vojny odjížděl, tak jsem si říkal: „Tohle jednou musíš sepsat, takové příhody člověk v civilu nezažije.“ To absurdní prostředí, ta výjimečnost a odlehlost maličkého bakovského vojenského útvaru, kde v noci a o víkendech nebyli vojáci z povolání, postava zvláštního, cholerického velitele, to je na román.

Jenom jsem se k tomu skrze pracovní povinnosti nějak nemohl „dokopat“, proto až nyní. A možná je tomu podobně jako s kvalitním alkoholem, ten také musí „dozrát“.

Jde o velmi hutný popis dění na vojně i lidí, se kterými jste se tam setkal. Jak se vám podařilo vše si tak podrobně vybavit? Psal jste si tehdy nějaké poznámky?

Nepsal jsem si žádné poznámky, psalo se mi to lehce, na ty postavičky a příhody nelze zapomenout. Problém nastal ve chvíli, kdy došlo na konkrétní věci z chodu ČSLA, takové ty provozní záležitosti, například výše žoldu, délka poddůstojnické školy a podobně. Tady jsem si už nebyl jist, ale pomohl mi velmi ochotně pan doktor Prokop Tomek z Vojenského historického ústavu, který mi všechny tyto skutečnosti ochotně dohledal. Ještě jednou mu touto cestou moc děkuji.

Nakolik jste realitu upravoval literárně? Korigoval jste třeba mluvu vojáků kvůli otištění? Je známo, že někteří mluvili mnohem vulgárněji.

Snažil jsem se, aby dialogy a přímá řeč byly v knize tak, jak se tehdy na vojně mluvilo. Proto je tam i hodně toho našeho slováckého nářečí, byla nás tam z té naší jihovýchodní Moravy dobrá třetina.

Rozesmála mě nějaká paní, která mi v recenzi to nářečí vytkla, že se jedná o „burešovštinu“. Takhle se ale u nás mluvilo a někteří tak stále ještě mluví.

Jinak jsou ty příhody sepsané opravdu tak, jak jsem je zažil, viděl, prožil. Těch korekcí a změn je tam minimálně a je to pouze třeba jenom posun v čase či spojení dvou příhod do jedné, ty „kulisy“, chování a jednání hlavních postav je vylíčeno přesně tak, jak tomu tehdy bylo.

Píšete, že rukopis jste psal „k potěše svých známých a přátel“, tedy k pobavení, až pak jste se rozhodl ji vydat. Z knihy ale vzešel dokument doby...

No, ono z té doby a zvláště z vojny těch reálných dokumentů moc není. I to byl jeden z důvodů, proč jsem se do toho psaní pustil. A ty proročí filmy, které o službě v ČSLA byly natočeny, nemají s realitou nic společného.

Je nějaká oblast základní vojenské služby, které jste se v knize vyhnul?

Já tam píšu pouze o strážní službě, Bakov byl strážní četou, hlídali jsme sklady s výbušninami. O jiných útvarcích s jinou technikou a jinými úkoly a poměry bych si nedovolil psát, když znám tuhle problematiku jenom z doslechu. Ale o strážní službě a poměrech na útvaru v Bakově jsem se snažil psát poctivě, s pokorou, reálně a bez příkras, nic nevynechat.

Nakolik vás osobně vojenská služba změnila?

No, dva roky života za ostnatým drátem asi každého změnil. Já nemůžu říct, že by se mi tam zlepšila fyzická kondice či pracovní návyky, tohle všechno jsem si tam přinesl už z domu, měli jsme velké hospodářství. Asi jsem se tam naučil rvát, jak fyzicky, tak hlavně v přeneseném slova smyslu.

Co vám vojna vzala a co dala? A víc vzala, nebo víc dala?

Vzala mi dva roky života. To jak po stránce lidské, tak i profesní a ekonomické. Nás brali na tu vojnu ihned po

AUTOR knihy Lubomír Větršíšek se svou prvotinou...

Foto: archiv -lv-

...a v roce 1987, dva roky poté, kdy prožil to, co nyní sepsal.

Dva roky v hajzlu. Vyšel dokument o vojně

Když před lety Jihlavské listy vyzvaly své čtenáře, aby nám psali své zážitky z absolvování základní vojenské služby, redakce přepokládala, že se sejdou pár příspěvků. Opak byl pravdou. Psali muži i ženy, vzpomínali na vojnu šedesátých, sedmdesátých, osmdesátých i devadesátých let. Téma vojny prostě čtenáře zaujalo. Aby ne, když vojna zasáhla všechny mladé muže. Vlastně i ty, kteří vlastnili modrou knížku.

Nyní v nakladatelství Host vychází kniha *Dva roky v hajzlu*, která mapuje dva roky základní vojenské služby autora knihy Lubomíra Větršíška.

Nakladatelství knihu označuje jako mimořádný dokument a má pravdu. Vzpomínky autora na základní vojenskou službu na počátku osmdesátých let minulého století jsou zcela jiné, než v té době prezentované články. Tehdy totiž vnímala většina mladíků povinnou „vojnu“ jako ztracené dva roky a ne jako možnost přerodu „chlapečů v chlapy“.

Autor nastoupil v devatenácti letech na dva roky do Bakova nad Jizerou. Krok od kroku zaznamenává, jaké to na vojně bylo, co zažil, s kým se setkal. Bez příkras reálně popisuje, jakou základní vojenskou službu prožil. Se všemi mínusy, které vojna přinesla, a o kterých se oficiálně nemluvalo.

Kdo na vojně byl, pozná, že ta jeho vlastní základní vojenská služba byla obdobná, a tedy zcela jiná, než jak jsme ji znali z propagandistických filmů.

Přesto se čtenáři knížky rozdělili na dva tábory. Jeden tvrdí, že to tak na vojně vypadalo, druhý tábor říká, že si autor knihu přikrášlil, aby ji lépe prodal.

Nakladatelství Host vydalo knihu, která není beletrii, ale čtivě psaným dokumentem. Knížkou tak otevřelo celou jednu kapitolu mužského života. Kapitolu, kterou by již nikdo nechtěl zažít, ale na kterou při setkáních „chlapečů“ každý rád halasně vzpomíná.

-pk-

Ukázka z knihy

Vycházím s našimi půlročky celkem dobře, až na jednu výjimku. Ta výjimka se jmenuje vojín Pavel Strnad, je z nějaké vesničky od Jihlavy, vyučený traktorista. Nemáme se rádi od první chvíle, co jsme se potkali. Je to vzájemné a časem se to ještě zhoršuje. Někdy to tak prostě je, že si člověk s někým od začátku nepadne do oka a ani pořádně neví proč.

Pavel v civilu zřejmě ničím moc nevykonal, ale tady na vojně se z něj stal Jankův oblíbenec. Přestože nemá žádnou „frčku“ ani odbornost, tak ho Janek nechává často velet rozcvičkám i výcviku. Měli jsme spolu už několik slovních rozepří, a když jsem se zastal Boszsylyka, po kterém se Pavel pořádně vozil, došlo i na ruční výměnu názorů. Nic vážného, jenom jsme se chvíli vzájemně drželi pod krkem a trochu se pošukovali, odneslo to pár knoflíků z našich slušivých vojenských stejnokrojů.

Ty pitomé knoflíky jsme si posléze museli přišít, protože Janek denně osobně při nástupech kontroluje upravenost vojáků. Netoleruje svým podřízeným ani náznak vousů či maličko delších vlasů, o nezapnutých či utržených knoflíčích nemluvě.

Jediný rozdíl byl v tom, že Pavlovi ty urvané knoflíky přišíval Boszsylyk. Já, nema své mladé, si musím poradit sám. Právě Pavel je tím, kdo nejvíce dělá nováčkům z vojny galeje. Je to takové to myšlení: Když jsem si tím musel projít já, tak vy musíte také. Na tom klukovi je vidět, že se mu, jako jednomu z mála, na vojně líbí. V civilu nebyl nic a tady je něco, tedy aspoň podle jeho zvrácené teorie.

vyučení či maturitě, po těch dvou letech se člověk vrátil a učil se všechno znovu. Nehledě na to, že v takových odvětvích, jako je třeba elektronika, což byl můj případ, i za těch „komunistů“ byl ten obor po dvou letech už zase někde jinde, člověk musel všechno dohánět.

Dala mi přátele, druhým rokem tam bylo i dost úsměvných příběhů. Ale já si opravdu nestěžuji, nikdy jsem si nikomu na svoji vojnu nestěžoval. Beru to jenom jako epizodu, lidé si vytrpěli v různých dobách daleko víc než my na té vojně, to se vůbec nedá srovnávat. Bohužel však bylo dost kluků, kteří to tam z různých důvodů nepřežili.

Čím to, že na vojnu i přes „dvoletou pakárnu“ chlapi vzpomínají v dobrém. V úvodu knihy píšete, že je to tím, že „jsme byli mladí“. Je v tom ještě něco jiného?

No, všichni chlapi na to v dobrém nevzpomínají a ono dost záleží na tom, jakou kdo tu vojnu měl. Lišilo se to útvar od útvaru, Bakov byl z těch strážních jednotek středočeského kraje nejhorší, věděl se, že je tam tvrdá mazácká vojna.

Ale v Západním vojenském okruhu existovaly i horší útvary. Člověku, který tohle nezažil, se to těžko vysvětluje, nemůžu se na některé „veterány“ zlobit, že mi nevěří. A také lidé časem ty nepěkné vzpomínky často z hlavy vytěsní. Asi je i dost těch, kteří si nechtějí připustit, že tehdy selhali. Je se prvním rokem nepostavili zlu, druhým rokem se ho sami dopouštěli.

Povinná vojna byla zrušena. Vnímáte to v odstupu času jako přínos pro společnost? Nebo šlo o to, v jakém režimu existovala? Byl byste pro, aby opět byla vojna povinná?

To je těžká otázka. Nedávno jsem na toto téma debatoval s přáteli. V našem okolí je spousta kluků bez pracovních návyků, kteří by tu vojnu potřebovali jako sůl. Ale jestli někomu to vojenská

prostředí změnil, udělá z něho chlapa, přiměje ho k práci a k jinému životu, to opravdu nevím.

Jaké máte reakce na svou knihu? Kladné nebo záporné, že to tak bylo nebo nebylo?

V mém okolí mám reakce na knihu veskrze kladné, na sociálních sítích tomu tak už není. Hodně lidí mi vyčítá, že přeháním, že jsem si své příběhy přibarvil, aby se kniha lépe prodávala.

Očekával jste to?

Nečekal jsem, že kniha rozpoutá takové vášně a že to bude mít takovou odezvu. Připadám si, jako bych páchl do vosího hnízda. Přitom já to psal jako takovou generační zповěd', netušil jsem, že tolik lidí vzhlíží s nostalgií k ČSLA, která už tak dlouho neexistuje. Je mi hodně vyčítáno, že glorifikuji dnešní dobu a o té bývalé píši nehezky. Tak tomu ale vůbec není.

Jsem velký kritik té dnešní „demokracie“ a vím, že se asi dost věcí z toho bývalého režimu nemělo rušit. Mám na mysli třeba sociální záležitosti, zdravotnictví, zemědělství a podobně. Ale upínat se k „lidové armádě“, kde od určité hodnoty a funkce mohl být jenom prokádrovaný, všeho schopný komunist, mi připadá obudné.

A pak je tu ještě jedna věc. Na to, že ČSLA nikdy s nikým nebojovala, tak tam během služby přišlo celkem hodně kluků o život. Nevím, jak by se zachovali mí kritikové, kdyby se jich tahle skutečnost nějakým způsobem kdy dotkla. Je jednodušší napadnout autora, než se snažit dopátrat pravdy.

Knížka Dva roky v hajzlu je vaší prvotinou. Co chystáte dalšího? Opět dokument?

No, něco mám rozepsané, je to opět kontroverzní a choulostivé téma, není to dokument. Uvidíme, co na to řekne Host, zatím bych nerad prozrazoval.